

УДК 65.011.56

*Тетяна Лучникова
(старший викладач каф. «Менеджмент»),
Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

*Артем Кулинич,
(магістр 2 курсу,
Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті з'ясовано роль і значення інформатизації суспільства для України та інших країн. Зокрема авторами в статті досліджена можливість застосування європейських моделей розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Виявлено, що Швеція приділяє значну увагу розвитку цієї галузі, зокрема у сфері нормативно-проектного забезпечення галузі. Як головні цілі на цьому напрямку шведський уряд декларує необхідність збереження сталого ефекту та всеосяжного доступу до благ інформаційного суспільства.

Що стосується Австрії, то вона являє собою приклад держави, яка при порівняно обмежених ресурсах розвитку й конкурентному потенціалі, спромоглася знайти власну нішу у світовому розподілі праці саме за допомогою інформаційних технологій.

У сфері електронного урядування Австрія вже традиційно посідає провідні позиції. Водночас, як підкреслюється національними експертами, вона значно поступається Німеччині у сфері конституційно-правового регулювання сфери ІКТ, проте демонструє набагато кращі показники згідно з дослідженням ЄС «Порівняльна оцінка стану електронного урядування».

Необхідно відмітити, що на сьогоднішній день така країна, як Польща тільки стала на шлях інформатизації суспільства. Прийнято вважати, що це ментально близька до нас країна, а отже, її досвід може виявитись особливо ефективним на українському ґрунті.

Таким чином ефективність застосування європейських моделей розвитку інформаційного суспільства є актуальною темою.

Ключові слова: інформація, інформатизація суспільства, модель, розвиток, інформаційно-комунікаційні технології, досвід, впровадження, стратегія, електронні джерела.

© Лучникова Т.П., Кулинич А.В., 2015

Татьяна Лучникова
(старший преподаватель каф. «Менеджмент»,
Государственный экономико-технологический университет транспорта)

Артём Кулинич,
(магистр 2 курса,
Государственный экономико-технологический университет транспорта)

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ЕВРОПЕЙСКИХ МОДЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

В статье выяснено роль и значение информатизации общества для Украины и других стран. В частности авторами исследовано европейский опыт внедрения новейших информационно-коммуникационных технологий.

Выявлено, что Швеция уделяет значительное внимание развитию этой отрасли, в том числе в сфере нормативно-проектного обеспечения отрасли. В качестве главных целей на этом направлении шведское правительство декларирует необходимость сохранения устойчивого эффекта и всеобъемлющего доступа к благам информационного общества.

Что касается Австрии, то она представляет собой пример государства, которое при сравнительно ограниченных ресурсах развития и конкурентном потенциале, смогла найти свою нишу в мировом разделении труда именно с помощью информационных технологий.

В сфере электронного управления Австрия уже традиционно занимает лидирующие позиции. В то же время, как подчеркивается национальными экспертами, она значительно уступает Германии в сфере конституционно-правового регулирования сферы ИКТ, однако демонстрирует гораздо лучшие показатели согласно исследованию ЕС «Сравнительная оценка состояния электронного управления».

Необходимо отметить, что на сегодняшний день такая страна, как Польша только стала на путь информатизации общества. Принято считать, что это ментально близкая к нам страна, а следовательно, ее опыт может оказаться особенно эффективным на украинской почве.

Таким образом эффективность применения европейских моделей развития информационного общества является актуальной темой.

Ключевые слова: информация, информатизация общества, модель, развитие, информационно-коммуникационные технологии, опыт, внедрение, стратегия, электронные источники.

Tetiana Luchnykova
(Senior lecturer of Management Chair»,
State Economy and Technology University of Transport)

Artem Kulinich,
(Master of Year II, State Economy and Technology University of Transport)

EFFICIENCY OF APPLICATION EUROPEAN INFORMATION SOCIETY DEVELOPMENT MODELS

The article revealed the role and importance of the information society for Ukraine and other countries. In particular, the authors studied the European experience implementing advanced information and communication technologies.

Found that Sweden pays great attention to the development of the industry, including in the area of regulatory design software industry. As the main objectives in this regard the Swedish government declares the need for conservation and sustainable effect comprehensive access to the benefits of the information society.

As for Austria, it is an example of a state which is a relatively scarce resource development and competitive potential managed to find its own niche in the global division of labor is through information technology.

In the area of e-government Austria traditionally leads the way. However, as emphasized by national experts, it is much inferior to Germany in constitutional and legal regulation of ICT, but shows much better performance according to research by the EU «Comparative evaluation of e-government».

It should be noted that today a country like Poland just embarked on the information society. This is assumed that this mentality is close to our country and, therefore, its experience may be particularly effective on Ukrainian soil.

Thus the effectiveness of European models of information society development is a actual topic.

Keywords: information, information society, model development, information and communication technology, experience, implementation strategy, electronic sources.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день одним з пріоритетних завдань, які ставлять перед собою більшість європейських країн, є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), з якими пов'язана суспільна діяльність людей в інформаційній сфері сучасного соціуму. Саме від цієї діяльності в нинішніх умовах залежить економічний та соціальний прогрес країни в цілому, який спонукає уряди до удосконалення законодавства та розробки програм розвитку державних стратегій.

Ефективність застосування різних моделей розвитку інформаційного суспільства залежить від того, в якому культурно-цивілізаційному середовищі, регіоні чи навіть країні реалізується та чи інша стратегія. Отже, Україні при реалізації свого зовнішньополітичний курсу на євроінтеграцію доведеться шукати власний шлях інформаційного розвитку, щоправда, орієнтуючись при цьому на стандарти й цілі ЄС. Тож тема дослідження є актуальною на сьогоднішній день.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемами інформатизації суспільства працює багато вітчизняних науковців, таких як: К. В. Антонова, С. О. Чигирь, І. Г. Бальвас, О.С. Краєва, Л.П. Марчук, Г. В. Жаворонкова, А. Є. Литвин, але зазначені вчені не приділяли уваги дослідженню європейського досвіду в питанні впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета статті. Дослідити європейський досвід впровадження інформаційно-комунікаційних технологій задля можливого його використання в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В рамках Європейського Союзу вчені виділяють декілька успішних, але досить різних моделей розвитку інформаційної сфери, а саме: скандинавську, центральноєвропейську (ФРН), західноєвропейську (Швейцарія, Нідерланди), острівну (Сполучене Королівство) тощо. Досвід Швеції та ФРН є цікавим для України насамперед тому, що в даній галузі ці дві країни є безсумнівними європейськими лідерами і «генераторами ідей». Таким чином Швеція є одним зі світових лідерів у сфері розвитку ІКТ. Відповідно до дослідження Міжнародного союзу електрозв'язку (ITU) «Вимірювання інформаційного суспільства» [5] за 2012 р., за Індексом розвитку ІКТ (*ICT Development Index, IDI*) Швеція в 2010-2011 рр. посідала друге місце в світі після Південної Кореї.

Головною загальною метою шведської політики у галузі електронних комунікацій, ІТ і поштових послуг є те, що кожна людина повинна мати доступ до соціально-економічно ефективної інфраструктури та пов'язаних з ними соціальних послуг. Швеція має дуже потужну законодавчу базу регулювання інформаційного суспільства. Вона була першою державою у світі, яка впровадила законодавство щодо свободи інформації у вигляді Закону про свободу преси [7] (1766 р.). Закон був переглянутий у 1949 р. і на сьогодні діє у редакції 2011 р. Зокрема, Закон декларує вільний доступ до офіційних документів та негайну реакцію державних органів на запит щодо таких.

З 1998 р. у Швеції діє Закон про захист особистих даних [6], прийнятий з метою приведення шведського законодавства у відповідність до вимог Директиви ЄС про захист даних 95/46/ЕС. Закон перераховує деякі основні вимоги, що стосуються обробки персональних даних. Окрім цього, у Швеції наявне необхідне нормативно-правове забезпечення сфери електронного урядування, зокрема, Закон про кваліфікований електронний підпис (2001 р.), Закон про електронну торгівлю та інші послуги інформаційного суспільства (2002 р.), Закон про електронний зв'язок (2003 р.), Закон про державні закупівлі (2008 р.). Останній імплементував одразу дві директиви Європейського Союзу, зокрема щодо електронних аукціонів та системи динамічних закупівель (Dynamic Purchasing system).

Варто відмітити, що у сфері електронного урядування Швеція серед країн Європейського Союзу демонструє значний прогрес за всіма критеріями відповідно до щорічного дослідження ЄС «Порівняльна оцінка стану електронного урядування» (eGovernment Benchmark) [1]. Дослідження базується на аналізі готовності держав у сфері електронного урядування на підставі чотирьох ступенів (недостатній, помірний, значний, високий) для чотирьох груп оціночних критеріїв – орієнтованість на користувачів, прозорість, транскордонна мобільність та активність у сфері електронного урядування.

Отже, будучи одним зі світових лідерів у сфері розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, Швеція продовжує приділяти значну увагу розвитку цієї галузі, у тому числі у сфері нормативно-проектного забезпечення галузі. Як

головні цілі на цьому напрямку шведський уряд декларує необхідність збереження сталого ефекту та всеосяжного доступу до благ інформаційного суспільства.

Однією з актуальних спроб оцінити нормативно-проектне забезпечення сфери ІКТ у Німеччині став моніторинг під назвою «Законодавче регулювання доступу до інформаційного суспільства». ФРН з самого початку розвитку інформаційного суспільства мала досить високі позиції у цій сфері. Наприклад, у 2005 р. у секторі ІКТ у Німеччині було вироблено товарів і послуг на загальну суму близько 237 млрд євро (частка у загальному виробництві 5,9 %) [2].

Ще у 2003 р. Федеральний уряд представив «Програму дій у сфері інформаційного суспільства у Німеччині до 2006 р.» [4]. Програма була спрямована на подальше укріплення існуючих позицій і подальшу розбудову інноваційних послуг в державному та приватному секторах. Вже тоді серед ключових цілей федеральний уряд відзначав розвиток таких пріоритетних сфер: цифрова економіка; освіта, наука і рівність можливостей; електронний уряд, безпека і довіра в Інтернеті; eHealth (використання електронних приладів у сфері медицини й охорони здоров'я). Також дана програма, як і інші стратегії і власне нормативна база в цій сфері, були спрямовані в основному на сприяння розвитку інформаційного суспільства і носили рекомендаційний характер.

Слід відмітити, що електронний уряд є в Німеччині однією з центральних задач. Федеральний уряд працює з 2000 р. над наданням послуг з підтримки федерального управління онлайн. Зусилля держави у цій сфері знайшли свій вираз спочатку у рамках програми «Електронний уряд 2.0», що була розрахована до 2010 р.. Федеральні землі та муніципалітети також розробляли власні плани з онлайн-сервісу. У 2003 р. уряд та землі уклали стратегію з електронного врядування «Німеччина онлайн», метою якої було поєднати наміри центрального уряду із відповідними ініціативами на рівні земель та муніципалітетів. З 2010 р. питання впровадження та успішного функціонування концепції електронного уряду належать до центральних компетенцій Ради з ІТ-планування.

24 вересня 2010 р. Рада погодила «Національну стратегію з питань електронного уряду», на підставі якої федеральний уряд, землі та муніципалітети вперше разом погодили подальший розвиток електронного адміністрування через Інтернет. Німеччина, у порівнянні з іншими європейськими країнами, надає перевагу в сфері регулювання ІКТ сприянню співробітництву, уніфікації та конвергенції, а також спільному розвитку стратегії ІТ через ІТ-уповноважених з усіх державних відомств. Із заснуванням Ради з планування ІТ створена нова системи управління інформаційними технологіями.

Отже, німецькі експерти відзначають, що в деяких сферах Німеччина досягла значних результатів. В інших предметних сферах, таких, як наприклад електронна реєстрація автомобілів, треба ще багато надолужувати. Останнє є однією з центральних причин середніх позицій Німеччини в ЄС за «Порівняльною оцінкою стану електронного урядування».

Що стосується Австрії, то вона являє собою приклад держави, яка при порівняно обмежених ресурсах розвитку й конкурентному потенціалі спромоглася знайти власну нішу у світовому розподілі праці саме за допомогою інформаційних технологій.

У сфері електронного урядування Австрія вже традиційно посідає провідні позиції. Водночас, як підкреслюється національними експертами, вона значно поступається Німеччині у сфері конституційно-правового регулювання сфери ІКТ, проте

демонструє набагато кращі показники згідно з дослідженням ЄС «Порівняльна оцінка стану електронного урядування».

За критеріями орієнтованості на користувачів та активності у сфері електронного урядування вона належить до групи лідерів з високим ступенем готовності, за рівнем прозорості та транскордонної мобільності – до групи країн із значним прогресом.

Одна з визначальних причин, поруч із сприянням економіці, полягає у тому, що Австрія усвідомлює, що малі країни мають шанси бути конкурентоспроможними у світовій економіці лише відшукавши певні ніші.

Відправною точкою стала орієнтація на міжнародні критерії до покращення своїх позицій у сфері інформаційних технологій у майбутньому. Австрія усвідомлює, що у галузі традиційного виробництва вона не має проти таких країн, як наприклад Китай, практично жодних шансів. Тому Австрія приділяє концепції електронного урядування дуже значну увагу. З метою надання електронних управлінських послуг громадянам в країні створено інтернет-портал. Існує також спеціальний портал і для підприємств, через який державою надаються широкий спектр онлайн-послуг, включаючи створення підприємств, оподаткування, фінансові операції чи захист інтелектуальної власності тощо.

Водночас за функціонуванням австрійського порталу стоїть солідна правова база, яка складається, насамперед, з Закону про електронний уряд, Закону про електронний підпис та Закону про порядок адміністративних процедур, а також цілої низки подальших нормативно-правових актів. У сфері інформаційних технологій ФРН містить відсилання на урахування європейських норм, але зміст більшості стратегій, федеральних інформаційних ресурсів тощо більш національно орієнтований. В Австрії навпаки, європейському та міжнародному нормативно-правовому регулюванню приділено значну увагу.

Україна розглядалася тривалий час як одна з найпривабливіших країн у ЦСЄ для інвестицій у ринок ІТ. У даному контексті доцільним виглядає використання досвіду Австрії у пошуку власної ніші для забезпечення своєї конкурентоспроможності на світовій арені. Однак одним з першочергових завдань сьогодні все ще залишається створення відповідних умов для інвесторів і гарантування їх капіталовкладень.

Польщі ж у зовсім недавньому минулому довелося долати проблеми й «хвороби зросту» досить схожі на ті, що стоять нині перед Україною, у тому числі і в інформаційній сфері. До того ж, прийнято вважати, що це ментально близька до нас країна, а отже, її досвід може виявитись особливо ефективним на українському ґрунті.

Національна програма дигіталізації має назву *Polska Cyfrowa – PO PC*, вона розрахована на період 2014-2015 рр. та має на меті забезпечити широкий доступ до високошвидкісного Інтернету; підвищити ефективність і зручність електронних державних послуг; стимулювати ріст рівня комп'ютерної грамотності серед населення; збільшити обсяг послуг ІКТ та підняти їх якість.

Програма *Polska Cyfrowa* загалом дуже тісно пересікаються з Цифровим порядком денним ЄС. Разом з цим, документ безумовно зорієнтований на постановку та виконання суто національних завдань. Нижче наведені основні з них.

Розширення доступу до широкосмугового Інтернету серед населення. В Польщі існує проблема зі швидкістю передачі даних порівняно з Європою. Майже 76% всіх з'єднань дозволяють передавати користувачеві дані зі швидкістю не вище 10 Мбіт/с, і тільки 4% гарантує доступ вище 30Мбіт/с. Одна із цілей проекту – це доступ до мережі Інтернет зі швидкістю не менше 30 Мбіт/с до 2020 р. В рамках виконання проекту планується активне приватно-державне партнерство з телеко-

мунікаційними компаніями, державними органами та їх об'єднаннями у виключних випадках.

Підвищення доступності та якості електронних державних послуг. Для досягнення цієї мети передбачається надавати підтримку державним органам у створенні та розробці нових електронних послуг, а також комплексних послуг. Польща надає певні державні послуги на загальній платформі *ePUAP* порталу державних послуг [3]. Крім цього, Польща надає підтримку проектам, метою яких є підвищення функціональної сумісності зі системами державних архівів. Результатом цього стало ефективне використання інфраструктури, із забезпеченням достатнього рівня безпеки систем і систем зберігання та захисту даних у сфері ІКТ.

Підвищення ефективності електронного документообігу. Планується поліпшити функціонування уряду через налагодження системи ERP, стандартизацію ключових систем та інтерфейсів, забезпечення сумісності систем та їх інтеграції в загальну платформу електронного уряду *ePUAP*, забезпечуючи відкрите середовище. Крім того, підвищення ефективності документообігу планується через забезпечення широкого доступу до інформації державного сектору.

Підвищення доступності та використання інформації державного сектору. Вважається за доцільне полегшити громадянам доступ до ресурсів, даних та іншої інформації, що знаходиться у веденні державних органів. Республіка Польща має розвинуту систему державних профільних інституцій. З одного боку, велика кількість бюрократичних установ часто є перепоною на шляху успіху, але з іншого – якщо всі повноваження чітко прописані, вони можуть скласти потужний центр прийняття та виконання рішень. У даному випадку повноваження, компетенції та зони відповідальності відомств прописані не дуже чітко, так само як і їхня координаційно-виконавча робота.

Висновки і пропозиції. Вивчення досвіду Європейського Союзу в галузі нормативно-проектного забезпечення розвитку інформаційних систем є особливо важливим для України, оскільки: наша держава остаточно обрала курс на євроінтеграцію, а національна стратегія розвитку інформаційного суспільства знаходиться на стадії формування.

Оскільки Польщі у зовсім недавньому минулому довелося долати проблеми й «хвороби зросту» досить схожі на ті, що стоять нині перед Україною, у тому числі і в інформаційній сфері, до того ж прийнято вважати, що це ментально близька до нас країна, то її досвід може виявитись особливо ефективним на українському ґрунті.

У результаті проведеного дослідження також виявлено, що для розвитку інформаційного суспільства України одним з першочергових завдань сьогодні все ще залишається створення відповідних умов для інвесторів і гарантування їх капіталовкладень.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Government Benchmark* // European Commission, Directorate-General of Communications Networks, Content and Technology. - May 2014 [Virtual Resource]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/digitalagenda/en/news/eu-egovernment-report-2014-shows-usability-online-publicservices-improving-not-fast>.

2. *Entwicklung der Informationsgesellschaft, IKT in Deutschland, 2007* // Statistisches Bundesamt [Virtual Resource]. – Режим доступу:

https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/EinkommenKonsumLebensbedingungen/Querschnitt/Informationsgesellschaft1030701079004.pdf?__blob=publicationFile.

3. *PUAP* [Virtual Resource]. – Режим доступу :

http://epuap.gov.pl/wps/portal/!ut/p/a1/hc49D4IwEAbg38LA2jvKhjG4CAxYdAodDHF1IplJQCf180bir e9l6eN3fAIAfW8rGW3Na65eqZWXTx1jTw6AHTbBuEuDsdUxqvIooBnUExA_wxCf7m4EtkSX_g4UTKT CpdP16t0ja0o8lMCNuwghDBjOvK2u7fuOii9M0Eam1VIJcdUMG7uK3VqV7C_kHhq7J8R6qcZ84zgMn5K eu/dl5/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/.

4. *Informationsgesellschaft* Deutschland 2006. Aktionsprogramm der Bundesregierung [Virtual Resource]. – Режим доступу:

http://www.bmbf.de/pubRD/aktionsprogramm_informationsgesellschaft_2006.pdf.

5. *Measuring the Information Society 2012* // International Telecommunication Union [Virtual Resource]. – Режим доступу:

http://www.itu.int/en/ITUUD/Statistics/Documents/publications/mis2012/MIS2012_without_Annex_4.pdf

6. *The Personal Data Act (1998:204)* [Virtual Resource]. – Режим доступу: <http://www.datainspektionen.se/in-english/legislation/The-Personal-Data-Act/>.

7. *The Swedish Data Inspection Board* [Virtual Resource]. – Режим доступу: <http://www.datainspektionen.se/in-english/>.